

OBSAH

Předmluva	8
1. Hodnocení jako organická součást jakékoliv lidské činnosti	10
2. Hodnocení žáků ve vyučování a jeho specifika	16
2.1 Vymezení pojmu „školní hodnocení“	16
2.2 Specifika školního hodnocení	18
2.3 Školní hodnocení a koncepce vzdělávání	23
2.4 Hodnocení žáků a cíle vyučování	27
2.5 Typy hodnocení	32
3. Hodnocení a vztah mezi učitelem a žákem	38
3.1 Utváření obrazu o žákovi	39
3.2 Učitelovo očekávání	41
4. Funkce školního hodnocení	45
4.1 Motivační funkce hodnocení	46
4.2 Informativní funkce hodnocení	48
4.3 Regulativní funkce hodnocení	50
4.4 Výchovná funkce hodnocení	52
4.5 Prognostická funkce hodnocení	53
4.6 Diferenciační funkce hodnocení	54
4.7 Jaký význam má školní hodnocení pro rodiče?	54
5. Fáze hodnotícího procesu	57
6. Formy hodnocení žáků	77
6.1 Známkovat či hodnotit slovně?	79
6.2 Klasifikace – forma kvantitativního hodnocení	84
6.3 Slovní hodnocení – forma kvalitativního hodnocení	88
6.4 Přehled forem hodnocení žáků	93
7. Princip objektivity a subjektivity ve školním hodnocení	96
7.1 Může být školní hodnocení spravedlivé?	99
7.2 Učitelovy subjektivní chyby při hodnocení	102

8. Význam pozitivního a negativního hodnocení žáků ve škole	109
8.1 Pozitivní hodnocení	109
8.2 Negativní hodnocení	112
8.3 Účinky pozitivního a negativního hodnocení	113
8.4 Chyby žáků ve výuce a učitelova práce s chybou	114
8.4 Úspěšný a neúspěšný žák ve vyučování	117
9. Hodnocení kompetencí žáků	121
10. Učitel i žák – účastníci procesu hodnocení	137
11. Od kvalitního hodnocení učitele ke kvalitnímu sebehodnocení žáků	142
11.1 Hodnotící činnost pedagoga	145
11.2 Spolupráce učitele a žáků při hodnocení	147
11.3 Sebehodnocení žáků	151
Místo závěru	157
Literatura	161
Přílohy	168
Ukázka 1 – Příklad měsíčního hodnoticího listu	168
Ukázka 2 – Příklad měsíčního hodnoticího listu	170
Ukázka 3 – Slovní hodnocení	172
Ukázka 4 – Slovní hodnocení	173
Ukázka 5 – Pololetní vysvědčení	174
Ukázka 6 – Slovní hodnocení ze ZŠ Montessori Kladno	175
Ukázka 7 – Příklad hodnocení žáků v Irsku	176
Ukázka 8 – Náměty pro záznam dílčího hodnocení	178
Ukázka 9 – Náměty sebehodnoticích listů pro žáky	180
Ukázka 10 – Žákovo hodnocení vyučování	183
Ukázka 11 – Vyhláška č. 48/2005 Sb.,	184
Ukázka 12 – Hodnocení pomocí symbolů (piktogramů)	186
Ukázka 13 – Hodnocení pomocí zkratk	187
Ukázka 14 – Expedice za poznáním	188
Ukázka 15 – Týdenní plán pro žáky 3. ročníku (ZŠ a MŠ Povrly)	190
Ukázka 16 – Kritéria pro vzájemné hodnocení práce ve skupině (ZŠ Vyskytná)	193
Ukázka 17 – Můj erb úspěchů (ZŠ a MŠ Sadov)	195
Ukázka 18 – Příklad formuláře k sebehodnocení žáků (ZŠ Londýnská, Praha 2)	196

Ukázka 19 – Pololetní sebehodnocení kompetencí žáka
 (ZŠ Čeperka) 197

Ukázka 20 – Pravidla pro sebehodnocení žáků 198

hodnotících aktivit.

Hodnocení ve vyučování přispívá k plnění základní funkce školy – tedy k předávání kulturního bohatství, které dosud lidstvo vytvořilo, a k jeho dalšímu rozvíjení osobnosti každého žáka. Kvalita a funkčnost hodnocení závisí na tom, jaké pojmy vyučování ve škole prakticky odhalují. V současnosti učitelé, podobně jako učitelé v minulosti, používají především formální hodnocení, které je vlastně všem žákům stejné. Vzhledem k tomu, že hodnocení je vlastně jakýmsi zrcadlem, které odráží skutečnost, jaká je v dané škole, tak se hodnocení stává nástrojem, který umožňuje učitelům poznat, jak jsou v jejich škole věci, a podle toho je upravovat.

V této publikaci tak můžeme navázat na celou řadu kvalitativních studií o školním hodnocení, které byly u nás publikovány našimi pedagogy (A. Turkem, J. Skalckovou, J. Veličanem, J. Šoltrkem, J. Marešem, J. Štavlíkem a řadou dalších). Můžeme využít i bohatých zkušeností učitelů a někdy až věrných diskutérů článků a polemik zasedání některých z nás s formou hodnocení.

Hodnocení žáků ve vyučování, jako organizační a nezpětné součásti učebního procesu, je skutečně věc složitá. Dotýká se všech úrovní vyučovacího procesu. Hodnocení patří do vyučování někdy ve své podstatě, někdy jen jako součást. Na které se dlouho vzpomíná. Ale přitom i situace, které významně ovlivňují život dítěte a mladého člověka. Výjimkou nejsou ani situace snové, zanevzdávané, ale kdy učitelé a někdy vedoucí až k poctám ponížením, zanevzdávaným. Hodnocení přináší radost, uspokojení, posílání sebedůvěry, ale i smutek, vztek, napětí. Na jednu stranu pozitivně motivuje, na druhé straně může vést k tlakování, ke zneklidnění, ke znechucení. Hodnocení může provokovat žáka ke kvalitativnímu výkonu, pomáhat vytvářet vzájemně prospěšné vztahy, podpořit a sdílet, ale také může přispívat k neuspokojenosti a nepřátelství.

Je to tedy značně rozporuplný prvek vyučování. Dotýká se sebevzdělání žáků, jeho aspirací, jeho motivací, ovlivňuje perspektivy, nebo naopak přivádí